

# XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

## ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ

### Стенографски дневникъ

НА

#### 10. заседание

Срѣда, 12 ноемврий 1941 г.

(Открито въ 17 ч. 40 м.)

Председателствувалъ председателятъ Христо Калфовъ. Секретари: Димитъръ Сараджовъ и Светославъ Славовъ

#### СЪДЪРЖАНИЕ:

| Съобщения:                                                                        | Стр. |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------|
| Отпуски . . . . .                                                                 | 129  |
| По дневния редъ:                                                                  |      |
| Отговоръ на тронното слово (Първо четене — продължение на разискванията . . . . . | 129  |
| Говорили: С. Василевъ . . . . .                                                   | 129  |
| Д. Христовъ . . . . .                                                             | 132  |
| Р. Атанасовъ . . . . .                                                            | 135  |
| Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .                                    | 138  |

**Председателъ Христо Калфовъ:** (Звъни) Има нужниятъ брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитъ представители: Александъръ Радоловъ, Ангелъ Вълчевъ, Василъ Велчевъ, Георги Стояновъ, Деню Чолаковъ, Иванъ Гърковъ, Иванъ Керемидчиевъ, Маринъ Грозевъ, Матю Ивановъ, Милети Начовъ, Петъръ Марковъ, Симеонъ Симеоновъ, Симеонъ Халачевъ и Сирко Станчевъ)

Имамъ да направя следнитъ съобщения.

Разрешенъ е отпускъ на следнитъ г-да народни представители:

Никола Логофетовъ — 1 день;

Милети Начовъ — 3 дни, и

Георги Стояновъ — 4 дни.

Минаваме на дневния редъ, точка първа:

**Първо четене проектоотговора на тронното слово — продължение на разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Славейко Василевъ.

**Славейко Василевъ:** (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Забелязали сте, че било въ статии въ вестниците, било въ статии въ списания или пъкъ оратори отъ трибуната, тукъ или тамъ, когато пишатъ или говорятъ, обикновено започватъ по единъ и сѣщъ маниеръ, съ едни и сѣщи фрази: „Живѣемъ въ много тежки и сѣдбоносни времена, въ тия сѣбития България... това и това“. Азъ нѣма да направя изключение отъ общото правило и ще започна речта си по сѣщия маниеръ.

Живѣемъ въ сериозни и сѣдбоносни времена. Води се гигантска бора между два свѣта, между два морала, между два мирогледа. Кѣде е мѣстото на България въ тия сѣдбоносни и изключителни времена? България, заседнала въ центъра на Балканския полуостровъ, е бивала и въ по-далечното минало, и въ по-скорошното минало, поставена на тежки изпитания. Третото българско царство още не е навършило 64-65 години и изпи горчивата чаша на тия изпитания — три войни и нѣколко вѣстанически движения. И защо? Отъ любовъ къмъ войнитъ, отъ любовъ къмъ борбитъ, или има нѣкоя много по-сѣществена и важна причина, която тласкаше нашия народъ къмъ тия борби? Тласкаше го неговиятъ духъ, неговата кръвъ и неговитъ чувства за свобода и независимостъ, за обединение на българския народъ. Следователно, борбитъ, които водѣше нашиятъ народъ, винаги имаха за лозунгъ обединението на българския народъ, свободата на българския народъ, независимостта на българската държава, държава стабилна, стопански здрава, политически здрава, национално здрава. Ето идеалътъ на българския народъ.

Първата война — сполучлива съ малки резултати; втората война — пълна съ победи, безъ особени резултати; третата война — редица славни дѣла на българското воинство, обаче безъ резултати. Всички тия борби най-после ни заведоха въ предградията на Парижъ. Тамъ се подписаха смъртнитъ присѣди на нѣколко народи, на първо мѣсто на гениалния и великъ германски народъ, на братския и борчески унгарски народъ и на българския народъ. Мирни договори, неизвестни въ историята, за които бившиятъ министъръ-председател на Италия Франческо Нити въ една отъ книгитъ си казва: „Парижкитъ мирни договори сѣ най-варварскитъ въ историята на човѣчеството“.

Следователно, така нареченитъ победители поднесоха на българския народъ горчивата чаша на най-варварскитъ мирни договори, каквито историята не познава, откакто сѣществувалъ човѣчеството. Това не го казваме ние, това го казва голѣмиятъ човѣкъ, Франческо Нити

Какъ се посрещна този миръ у насъ? За честь и слава на българския народъ, този миръ се посрещна съ дълбоки протести. Азъ ще си позволя да прочета единъ протестъ, изнесенъ въ българския Парламентъ на 5 януарий 1920 г. Група депутати изнасятъ този протестъ, съ следното съдържание: „Подписанитъ народни представители, родени или избрани въ областитъ, които, споредъ подписания въ Ньойи миръ, се откъсватъ отъ българското отечество, считаме за свой свещенъ дългъ да протестираме най-енергично срещу постановленията на този договоръ, който не само оставя подъ робство българскитъ земи, признати като такива отъ всички познавачи на балканскитъ въпроси и отъ редица международни актове, но откъсва отъ живото тѣло на България краища отъ Видинско, Кулско, Царибродско, Трънско, Босилеградско, Струмишко, както и бѣломорското крайбрежие съ естественъ излазъ на море. Такъвъ договоръ не може да бѣде приетъ доброволно отъ нашия народъ, защото е актъ на насилие и пълно отрицание на принципитъ за национално самоопредѣление. Ние заявяваме, че Народното събрание, правителството и цѣлата българска нация сѣ въ пълно единодушие въ своето възмущение противъ този насилнически миръ въ неговата цѣлостъ и той ще бѣде заклеменъ като такъвъ и предъ свѣтъта на просвѣтенитъ народи, и предъ духа на историята“.

Все въ сѣщото време французкитъ полковникъ Морель, началникъ щаба на генералъ Кретиенъ, на заминаване за Франция е казалъ: „Какъ могатъ да ви взематъ Деде-агачъ! Това могатъ да го направятъ само луди хора. За това нѣма нужда отъ аргументи.“

При това положение насъ ни поставиха мирният договор около Париж. Гласът на Народното събрание не остана тукъ затворенъ въ стени на свещената сграда. Този гласъ се понесе и вън на улицата и, за честта на много наши срѣди, на много здрави българи, сѣщо така и тѣ поеха този протестъ. За слава и чест на нашитѣ най-млади фиданки, тия, които носѣха най-младата кръвъ, нашата младежъ въ спортнитѣ организации и въ други организации, като „Отецъ Паисий“, понесоха този протестъ на българския Парламентъ и го вътѣпяваха въ духа и душата на българския народъ. (Ръкоплѣскания)

Ако спирамъ вниманието ви на това обстоятелство, то е същъ, за да бѣда по-добре разбранъ впоследствие, когато ще искаме да отговоря кѣде е мѣстото на България въ голѣмитѣ съдбоносни събития, които днесъ се ширятъ изъ цѣла Европа.

Но тѣзи мирни договори не засегнаха само нашата страна. Както казахъ, тѣ засегнаха и други народи, на първо мѣсто германския народъ. И тамъ протести. Тия мирни договори сѣ изворъ на маса страдания, на много нещастия, за които азъ нѣма почти нищо да кажа, защото тѣ сѣ преживѣни отъ насъ, тѣ сѣ известни на насъ. Тия страдания породиха единъ новъ духъ, особено въ срѣдата на нѣмската нация.

Разказвано ми е, че днешниятъ водачъ на германския народъ, като ефрейторъ отъ германската армия и като раненъ билъ казалъ следното: „Виждайки алената кръвъ отъ моята рана, азъ дадохъ клетва предъ моята съвѣсть и предъ моята войнишка честъ, че ако Богъ ми даде сили и здраве, азъ ще работя въ срѣдата на германския народъ за събарянето на тия несправедливи и жестоки мирни договори и азъ ще вода борбата, за да помагамъ и на ония народи които смѣсиха кръвта си заедно съ нашата кръвъ по боинитѣ полета“.

И действително неговата войнишка кръвъ е смѣсена съ кръвта на храбрия нашъ народъ. Тамъ се издигна вече единъ новъ духъ и, за да разберемъ каквъ е този духъ, азъ ще искаме вашето търпение, за да прочета това, което азъ съмъ писалъ за този новъ духъ преди 7 години — не днесъ, когато вече ние знаемъ събитията, не днесъ, когато вече ние знаемъ подвизитѣ на германското воинство, но много по-отдавна.

Като говоря за начина на подготовката на германската младежъ, казвамъ: (Чете) „По таквъ начинъ нѣмската младежъ, подложена на единъ строго опредѣленъ режимъ, възпитана въ духъ на родолюбие, самодейностъ и другарство, е пропитана съ повишено самочувствие и съ съзнателна гражданска дисциплина. Тазі младежъ претендира да е несравнено по-идеалистично настроена отъ младежта, която я е предшествава. Тя е убедена, че е нужна на Германия, която въ нейното съзнание е предназначена за културтрегерка на Европа, даже и на свѣта. Тя върва въ своитѣ сили, въ силитѣ на своето отечество и въ това, че има задачата да създаде едно общество по-добро отъ вчерашното“.

Вие, следователно, виждате, че преди години германската младежъ се е подготвяла, а паралелно на германската младежъ и цѣлиятъ германски народъ, да създадатъ едно общество по-добро отъ вчерашното. Въ името на този лозунгъ днесъ германскитѣ корпуси, полкове, танкове, оръжия и артилерия създаватъ това общество.

Паралелно на германската подготовка върви и подготовката на италианския народъ, който днесъ върви рѣка за рѣка съ германския народъ.

(Чете) „Младежта на Италия, възпитана и обучавана въ духъ на национализъмъ, днесъ представлява гранитна скала съ високъ моралъ и горещъ патриотизъмъ. Младежта на Италия е волева и активизирана. Тя напълно следва девиза на г-нъ Мусолини, който иска младежта да манипулира не толкова съ книгата, а по-скоро съ пушката. Италия предпочита волевитѣ и физически качества на младежта предъ интелектуалнитѣ. Така подготвена и възпитана, италианската младежъ гарантира добри бѣднини на отечеството си, което е идеалъ на всички италианци отъ първия до последния. Презъ м. юлий 1935 г. основателътъ на фашизма въ Италия, г-нъ Мусолини, въ една своя речъ е казалъ: „Нека другитѣ да знаятъ, че италианскиятъ народъ изцѣло предпочита героичната смъртъ въ защита на отечеството предъ най-комфортния физически животъ“.

Паралелно на тази подготовка на младежта и на нациитѣ, които днесъ съставляватъ Осѣта и създаватъ новото общество, върви подготовката на младежта и въ друга една държава, но съ другъ идеалъ, съ друга си-

стема за ръководство и управление на свѣта. Това е съветската младежъ. Днесъ е ясно, че всички тѣзи договори, които досега подписваше съветското правителство, сѣ имали за задача да отклоняватъ, да печелятъ време до окончателната подготовка на общата всесвѣтска революция.

Въ 1935 г., въ една беседа, възъ основа на данни, събирани отъ съветския печатъ, азъ казахъ: (Чете) „Цѣлата тази огромна работа, добре организирана и ръководена съ енергия и постоянство, има за целъ да възпита и подготви младежта физически и духовно за задачитѣ на съветската държава, а като крайна и върховна задача на Съюза на съветскитѣ републики, въпрѣки постояннитѣ декларации на съветскитѣ първенци за миръ и братство, е свѣтовната революция“.

Ние имаме налице, отъ една страна, подготовка за създаване на ново общество, въ основата на което да има божия правда и човѣшка справедливостъ, а, отъ друга, имаме подготовка за всесвѣтска революция.

Паралелно, обаче, на тѣзи две подготовки имаме и една трета подготовка — на ония сили, които наложиха мирнитѣ договори, които се обявиха решително за запазване на създаденото положение и които по никой начинъ не желаеха да чуятъ думитѣ „ревизия на мирнитѣ договори“. Начело на тази групировка стоеше и тогава и днесъ Британската империя.

И насъ ни поставятъ въпроса нѣкои, които слабо познаватъ историята, дали България не направи грѣшка, като тя всецѣло, предано и добровѣстно стана съюзникъ на Осѣта и подписа на 1 мартъ т. г. Тристранния пактъ.

Азъ мисля, г-да народни представители, че всѣки българинъ, който не е повлиянъ отъ звонковитѣ аргументи на чужденеца, всѣки българинъ, който носи българско сърдце и който е съ ясна и чиста мисль, не може друго, яче да мисли, не може друго решение да иска отъ Парламента и отъ правителството; освенъ това, което е вече взето. Следователно, нашиятъ жребий е вече хвърленъ.

Какво произлѣзе отъ тази наша външна политика, отъ това поведение на нашето правителство и на цѣлия български народъ? Резултатитѣ сѣ налице. Ние днесъ имаме една голѣма България, национално обединена. Санстефанска България обгръщаше една площъ отъ 160,000 кв. км. Днесъ нашитѣ граници обгръщатъ една площъ отъ 157 хиляди и нѣщо квадратни километра, следователно, ние достигаме площта на Санстефанска България. Това е пълното, или почти пълното закрѣпяване и национално обединение на българския народъ. Това обединение, обаче, изисква отъ насъ сериозно да гледаме на събитията, сериозно да гледаме на нашитѣ длъжности, сериозно да се готвимъ въ защита на нашитѣ граници. Доказано е отъ миналото, че оны, който лесно печели, възможно е и лесно да изгуби. Нашето национално обединение въ тия години дойде по единъ лесенъ пътъ, макаръ че е напълно заслужено, затуй защото ние много кръвъ сме пролѣли за това обединение.

Обаче нито единъ българинъ, особено между тия, които носятъ отговорностъ за държавнитѣ работи въ нашето отечество, не трѣбва да има нито за минута почивка, а съ жельзна воля и съ стоманена енергия трѣбва да работи постоянно, за да може да се затвърди това, което днеска имаме. Въ това отношение ние трѣбва да признаемъ, че се работи, обаче работи се при много тежки условия.

Като балканска държава ние сме поставени подъ ударитѣ на една силна пропаганда. Тазі пропаганда действа отъ много години, но въ последнитѣ 2-3 години тя взема циниченъ характеръ. Защото азъ съ другъ терминъ не мога да нарека поведението на чиновницитѣ отъ една или друга легация, която се ползува съ голѣми права тукъ въ нашата земя, като сѣ активни деятели въ редоветѣ на чуждата пропаганда.

Г-да! Ние въ единъ късъ периодъ отъ време, въ продължение само на последнитѣ две години, имаме нѣколко процеси, които сѣ дѣло на чуждата пропаганда. Вѣрно е, че тя се е вършила и се върши отъ българи. Тѣзи българи сѣ единици, тѣ сѣ малко, недостойни сѣ. Но тѣ сѣ въ служба на тази чужда пропаганда. Ние имаме процесъ за шпионажъ около „Дервинска могила“; ние имаме процесъ, още незавършенъ, съ г-на Прудкина; ние въ настоящия моментъ имаме единъ процесъ, който стана много дългъ и прилича на пуническитѣ войни; ние имаме още нѣколко други процеси, които сѣ дѣло все на чуждата пропаганда.

Г-да! Не е важно само да правим констатация. Важно е решително да се противопоставим на всички тези господи, които се поддават на чуждата пропаганда; важно е вътрешно ние да станем единен стоманен чук, незасягаем от каквато и да е чужда пропаганда. За да можем, обаче, да станем вътрешно здрави, необходими са и няколко други предпоставки. На първо място е необходимо здраво вътрешно държавно управление, на второ място — здрави финансии, на трето място — осигурено прехранване. Това е все извън областта на материалната политика. Във това отношение се върви според силите на господата, които го вършат.

Успоредно, обаче, на тази материална подготовка, ние трябва да имаме много солидна морална подготовка. Морална подготовка ще каже да подготвим народа на саможертва във даден момент по знака на Върховния вожд на нацията. Имате ли тази подготовка? Тя е налице. Във това отношение се работи. Ние днес можем с радост да отбележим, че нашата младеж, чрез новия закон, висен от правителството и гласуван от Народното събрание, върви по този път. Може би и там се срещат затруднения, защото законът дойде със закъснение, но във всеки случай се работи.

Чрез професионалните организации този дух се създава във стопанските среди. Във професионалните организации, според мене, има още много да се работи. Трябва да се направят някои подобрения и да се внесат някои пояснения във самия закон, за да може и тѣ да представляват една действителна и здрава морална сила, защото и там са български с юнашка кръв.

Напоследък се създаде закон за Общ съюз на заградното войнство, във редовите на който Съюз днес влизат стотици хиляди здрави българи. Всички ония, които са били по бойните полета, носители на опита, и всички, които са минали през казармите и трудовите школи, са готови гравирани материал за нравствената спойка на българския народ.

Аз тук няма да разглеждам отделните ресори, защото не искам да говоря дълго, искам набързо да свърша. Но преди да свърша, аз ще кажа няколко думи и за онова огнище, което е изворъ на постоянен чист национализъм, на добре разбран патриотизъм, което е огнище на голъми нравствени добродетели. Думата ми е за българската казарма, за българската войска. Нашата, българската войска, не се нуждае от похвали, затуй защото нейният дѣла я хвалят. Нашата българска войска винаги е излизала със чест във защита на нацията и короната. Нашата българска войска във последните години бѣше подложена под ударите на пропагандата. И пропагандата бѣше избрала най-чувствителния пункт от държавния фронт — българската войска.

Какво, всъщност, е нашата българска войска? Напоследък, за да можем да запазим спокойствието и мира на Балканите, трѣбваше българският народ да бѣде мобилизиран. Какви са данните от тази мобилизация? Във всички части 90% от запасните са се явили още първия ден. Може да се смѣта, че 100% са се явили този ден, защото 10-ти процента не са били във селищата си и не са имали физическата възможност да се явят. Следователно, ние имаме един народ подготвен, който при първия зов на своя Вожд на нацията се явява във първия ден с оръжие (Ржкоалѣския), за да може да установи интересите на държавата.

Г-да народни представители! Балканите минаваха във съзнанието на европейците като огнище на бунтове и на кървави борби. Днес нашето отечество е във центъра на Балканите. Днес този център вече е огнище на мир и спокойствие. За да дойдем до това състояние, дължим го до голѣма степен на нашата храбра войска. Такова редовно явяване не е имало нито през балканската война, нито през европейската война. На четвъртия ден почти всички дивизии са били на път, когато мобилизацията във другите две войни траеше по 6 дни.

За да съдиш за морала на една войска, трѣбва да имаш предвид и престѣпленията, които са съжитни на всѣко общество, особено при трудните условия, при които действува войската. Какви са престѣпките във нашата войска, които са разглеждани от военни съдилища? През 1936 г. — 0-8%; през 1937 г. — 0-75%; през 1938 г. — 0-9%; през 1939 г. — 0-8%; през 1940 г. — 0-45% и през 1941 г. — 0-50%. Тия данни сами по себе си говорят за дисциплината във нашата войска.

Трѣбва да ви съобща и един цифри за здравното състояние на нашата войска. През всичките месеци, докато нашият народ бѣше мобилизиран, болните войници са били 3%, когато във казармите средната заболяемост при мирна обстановка достига до 18-20%.

Министър генерал-лейтенант Теодоси Даскалов: На хиляда.

Славейко Василев: Да, на хиляда. — ... а между гражданството достига 50 до 100 на хиляда.

Тая пропаганда, за която ви говорих, обикновено сравняваше нашата армия с болшевишката, като се казваше, че болшевишката армия има народностен характер, че във болшевишката армия социалното приравняване на чиновите е достигнало до свършенство, а във нашата армия имало какъвто бюрократичен дух, който дѣлѣл офицерския корпус от войничкото тѣло и т. н. Ето данните във това отношение. Руският фелдфебел получава 20 пъти повече от войника, нашият фелдфебел получава 14 пъти повече от войника. Руският подпоручик получава 27 пъти повече от войника, нашият получава — 21 пъти повече. Руският полковник получава 180 пъти повече от войника, нашият полковник получава 40 пъти повече. Руският генерал-лейтенант получава 400 пъти повече от войника, а във нашата армия българският генерал получава 60 пъти повече от войника. Явно е от тия цифри, че у нас социалното приравнение е много по-голѣмо, отколкото във съветската държава.

Велизар Багárov: Браво!

Славейко Василев: Когато се иска да се подбива нашата войска, обикновено се посочват европейски армии. Аз ще ви дам някои цифри за офицерския кадър във армията на нашата съюзница Германия и за офицерски кадър във нашата армия. Трѣбва да се знае, че тамъ всѣко военно аташе по авиацията има по-голѣм щабъ офицери, отколкото щабъ на нашия генерал, който командува въздушните войски. Една германска армия има във щабъ си 300 офицери, а главният щабъ на нашата дѣла войска има 50 офицери. Вижда се, следователно, разликата във числата. Въне от тѣхъ ще си направите заключение, каква непосилна и каква титанична работа пада върху рамените на нашите офицери, които работят 25 часа във денонощието, за да могат да поставят българската войска на съответното място, достойно за нашия народ.

Много се спекулираше във миналото и съв мобилизирането на конѣте. Ние имаме примѣри, при които чуждата пропаганда отиде до крайност във това отношение. Аз ще ви посоча и някои цифри за това. При последното мобилизиране на нашата войска са били взети 30 370 коня за месеците октомври, ноември и декември 1940 г. От тѣхъ са станали жертва 145 коня, поради тежките условия през зимните месеци: дъждове, неудобни зори и пр. Следователно, и тук чуждата пропаганда злоупотребяваше и искане да подбива духа и на населението и на войската.

След тия думи за чуждата пропаганда, аз искам, преди да заключа, да отговоря на един въпрос, който са поставят доста българи: ще може ли Германия до края да издържи, ще може ли тя да запази паметта на първенството и победата във своята ръка? Аз не съмъ във връзка съ германското командуване, обаче аз съмъ приятел съ моята логика и моя разум и държа точна сметка за действителността, и съ тия три елемента аз оперирам, когато предъ васъ ще направя заключение по този въпрос.

Първо, във голѣмата война от 1914 до 1918 г. германската армия имаше един фронтъ от 8 000 км., фронтъ, който от Ламаншъ през Балканите и Мала Азия свършваше при Рига във Русия. Тогава съществуваша: Западният фронтъ съ много милиони американци, чернокожи, французи и англичани. Балканският фронтъ ви е известен, руският фронтъ също ви е известен. Във тая четиритопишна война германските победи можаша да датат на Германия всичко на всичко два милиона пленници, извадени от строя на противниковите армии. Днес така ли е положението? На фронтите днес не е така положението. Западният и македонски фронтъ няма, а има само изгочен фронтъ. Вънъ от това днес във германските предѣли има не по-малко от 5½ милиона пленници отъ

противниковите армии, хора, които вече са извадени от строя и с нищо не могат да помогнат на своите държави.

Политически разликата е още по-голяма. Днес Италия е с Германия. Днес Япония е приятелка на Германия. Във миналото те бяха противници. Това е от колосално значение. Вън от това днешната германска армия носи нов дух — той не е императорският дух, а е революционен дух. А ние знаем от историята, че революционните армии имат мощен военен потенциал, който не се изчерпва в 4, 5, 6 години. Революционните дружини и полкове на Наполеона издържаха 15 години. Като вземем още един елемент — германското висше командване и гениалния водач на германската нация — ние можем да отидем към заключението, въз основа на самата действителност, на фактите, че германското оръжие е непобедимо и до край ще изнесе победата. (Бурни и продължителни ръкоплъскания).

Във историята има установени правила, установени факти. Един от тях е следният: печели, който е победител. След победителя печели онзи, който е съюзник, който е приятел на победителя. (Ръкоплъскания) Българският народ е съюзник и приятел на победителя. Българският народ е с чест и достоинство, и той, когато трябва, ще даде доказателство за оная огнена стихия, която носи в гърдите си.

Аз мога да си позволя, г-да, да кажа пред вас, че отзивите за маневрите, които станаха тая есен и на които имаше наблюдатели специалисти, са великолепни. Българската войска е издръжлива и дисциплинирана. Имало е наши войсковы части, не единични групи, а полкове и дружини, които са извършили по 40 км. на ден в продължение на 5 дни, без да спрат, нито, което е известно още от сръбско-българската война и което се сочи като примър в френската академия. Отзивите за нашата армия са великолепни. Със тая армия ние можем да се гордеем. Със подобна войска можем да вървим напред, с нея ние можем да се движим с вдигната глава.

Другите въпроси аз няма да засегна, защото знам, че ресоритът ще бъдат подложени на известно разглеждане, когато се внесат бюджетопроектите им. Вън от това аз исках да бъда и кратък, макар че се увлех малко. Пристъпвам към моето заключение.

Пред нашия трудолюбив и храбър народ се открива светло бъдеще. Нашият народ е достоен за скъпата земя от Охрид до Варна и от Дунав до Бяло море. Земята, която очертах, е достойна за жертвите и усилията на българския народ. На такъв народ и на такава земя прилича здрава, голяма и добре организирана държава. България е днес такава държава и народът е длъжен да бъде винаги готов да се самопожертвува за нея по даден знак на Върховния вожд на нацията: Негово Величество Царя-Обединителя. Ние днес не сме това, което бяхме преди време. Преди месеци и години ние бяхме един народ оскърбен, унижен, онеправдан. Днес ние сме един народ свободен. Ние и аз, и цял български народ днес сме граждани на една могъща България. Днес ние сме синове на една хубава и плодотворна земя. Тази България, тази земя иска от нас едно обещание, една клетва — да служим вярно и честно на Царя и на Родината. (Възгласи: „Да живят!“ Бурни и продължителни ръкоплъскания).

**Председател Христо Калфов:** Има думата народният представител г-н Дочо Христов.

**Дочо Христов:** (От трибуната) Г-да народни представители! Излизам на трибуната с пълното съзнание за времето, което преживяват днес всички народи, включително и нашата малка, но хубава държава, и заради това считам, че ние всички дължим абсолютна сериозност и пълна обективност при разглеждането на въпросите, които са засегнати от тронното слово. Аз няма да се увлечка въ далечни и странични теоретизирания, които са от полза, но които вече се казват тук във връзка с отговора на тронното слово.

Аз считам, че ние, преди всичко, дължим искрена благодарност на нашия Държавен глава, Негово Величество Царят, за начина, по който той започна своето тронно слово, като направи радостната констатация, че вижда народните изборници отново събрани в тая сграда, и да му изкажем същевременно нашите уверения за абсолютната ни преданост и обич към Него.

Ние също така дължим да му изкажем благодарност за отличните резултати, които даде досега водената външна политика на България, така щастливо вдъхновявана от Него, за да ни доведе до почти пълното обединение на българския народ.

Ние също така сме длъжни тук да се присъединим към благодарността, която Негово Величество изказва в тронното си слово към водачите на Осьта и към техните народи за съдействието, чрез което ние получихме обратно въ нашите граници скъпите нам Добруджа, Тракия, Западните покрайнини и Македония и да се поклоним и ние заедно с Него пред жертвите, които дадоха тия велики народи въ войната, чрез които ние получихме нашите заробени краища, като същевременно декларираме, че ще им се отплатим с неизмърнна вярност към техните народи въ бъдеще.

Г-да народни представители! Тия взаимни уверения за почит и уважение, изказани тук от Негово Величество Царя и от нас — въ отговор — са израз на готовност за абсолютно единна дейност между Царя и народа, за да може да се извоюва пълно благоденствие на българския народ и да се запази и предаде на следващите поколения българската корона и българската династия, с които българският народ е неразривно свързан.

Г-да народни представители! Външната политика, тъй както е проведена досега, е политика, която не веднаж и не чрез едно доказателство българският народ напълно я одобрява. Ние, като представители на народа, не можем, освен също така не само да я одобрим, но и не можем да не декларираме, че ще я поддържаме и въ бъдеще, толкова повече, че тая външна политика има още поставени задачи и още национални въпроси тепърва да разрешава. Ние не можем, освен да крепим и да одобряваме тази политика. Ето защо считам, че днес нито трябва, нито би могло — особено след като вече се изказаха няколко души по външната политика — да се говори повече от това място по този въпрос.

Аз считам за свой дълг да засегна с по няколко думи всички въпроси, които са поставени като обект на тронното слово и на които ние дължим отговор.

Преди всичко, ние тук би трябвало да се спрем на всички ония въпроси, чисто наши вътрешни, от разрешението на които зависи спокойствието и редът въ страната, които спокойствие и ред са единствената гаранция за успешното провеждане и по-нататък на нашата външна политика. Поради това ние имаме дълга да се изкажем тук и да засегнем както доброто, така и злото, което сме тук, че трябва да бъде коригирано, за да може от тая трибуна да се даде успокоение на населението и, от друга страна, да се даде кураж на българското правителство чрез доверието, което ние му засвидетелствуваме тук, да продължи своята дейност спокойно и уверено, че българското Народно събрание стои зад неговия гръб. Едновременно с това Народното събрание има дълга, чувствуйки отговорността за всичко онова, което става въ управлението, да иска от правителството да чуе, да вземе акт от тия разисквания тук, които имат двояко предназначение: за правителството и за широката публика, която трябва да бъде осведомена по известни въпроси, които я интересуват, за да се внесе необходимото спокойствие въ сърцата на българския народ. Ето защо, както казах, ще се спра само на някои въпроси, и то набързо, защото много право г-н Славейко Василев заяви, че повече от въпросите ще има тепърва да се подлагат на разискване при разглеждане на отделните бюджети на министерствата. Все пак, понеже по-голямата част от тия въпроси са засегнати и въ тронното слово, аз считам за свой дълг да кажа по няколко думи за тях.

Би трябвало да се направи доста много нито, за да можем да запазим и да поддържаме спокойствието, реда въ страната и високия национален дух, който има нашият народ. Би било несправедливо, или, най-малкото, би оставило впечатление, като че ли няма хармония между Парламента и правителството, ако не се каже, че правителството досега е предприемало и предприема редица мерки, чрез които цели създаването именно на тая ред, поддържането на спокойствието и издигането национален дух на населението. Моята мисъл е, че би трябвало да се поставя въ предприятелните инициативи, да се разширява всяка дейност, да се държи сметка за всички условия, които много бързо сега се менят, за да не

останемъ на едно мѣсто, за да не останемъ назадъ отъ живота, безъ да можемъ впоследствие да го догонимъ.

Нашъ дългъ е да препоръчаме на правителството, нашъ дългъ е да настоямъ предъ правителството да бждатъ разрешени ония въпроси, които допринасятъ за издигането на националния духъ на народа. Ние ще трѣбва да положимъ повече грижи за разширение закона за общественото подпомагане; ние ще трѣбва да потърсимъ срѣдства — за смѣтка на други отлагаеми разходи — чрезъ които да дадемъ възможностъ на всички ония, които иматъ право да се ползватъ отъ срѣдствата на обществено подпомагане, ония, на които държавата е длъжна въ даденъ моментъ да имъ бжде въ помощъ, да могатъ, при една опростотворена система, при повече срѣдства, да получатъ тази помощъ.

Другъ въпросъ, разрешението на който ще допринесе извънредно много за създаване на единъ здравъ духъ и засилване любовта на голѣма частъ отъ българското население къмъ неговата държава, това е въпросътъ за многодетните семейства. На подробноститъ е излишно да се спирамъ. Азъ само набелязвамъ ония препоръки, които могатъ и които трѣбва да се дадатъ при разискванията, каквито имаме днесъ.

Трѣбва да се взематъ сериозни мѣрки за изхранването на неприводителното планинско население. Не бива да се остава впечатлението, че българската властъ не се грижи еднакво за производителя и за консуматора.

Сѣщо така много голѣмъ въпросъ е и този за народното здраве. Г-да народни представители! Ние гласувахме известни мѣроприятия, които не се приложиха въ това отношение. Не знаемъ, отъ икономически съображения ли, или отъ други, обаче тогава, когато съ закона за бюджета се направи опитъ да се даде възможностъ на селското население да получи по-бърза и по-евтина медицинска помощъ, тия мѣроприятия не се приложиха. По чия вина — не знаемъ. Азъ смѣтамъ, че това е една грѣшка, която би трѣбвало да бжде изправена.

Въ селата сѣ необходими повече лѣкари, повече фелдшери, повече санитарни грижи и повече организиране на бързата медицинска помощъ. Азъ съмъ длъженъ тукъ да ви кажа единъ печаленъ случай. Преди нѣколко дни, на Димитровденъ, бѣхме отишли въ село Стрезимировци, заедно съ всички водачи на бившата емиграция отъ Западнитъ покрайнини, да се поклонимъ предъ жертвитъ, които сѣ дадени за свободата и за защитата на Западнитъ покрайнини, да отпразднуваме заедно, за пръвъ пътъ следъ освободението имъ, Димитровденъ не вече като трауренъ празникъ, а като празникъ на свободата, празникъ за пръвъ пътъ празнуванъ следъ тѣхното възвръщане къмъ майката родина. Тамъ единъ стрезимировчанинъ отъ външене припадна. Фелдшеръ има, три месеца стои тамъ, за три месеца, по 4.000 л. кръгло, заплата е получилъ и не е можалъ да даде поне 100 л., за да има поне едно стъкло iodъ, за да има една инжекция, да има необходимитъ срѣдства за първа медицинска помощъ. Дирекцията не му била пратила! Това не е извинение за фелдшера, но не може да бжде извинена и службата, която праща въ селата лѣкари или фелдшери, безъ да имъ даде съвременно съответнитъ необходими срѣдства, за да изпълняватъ своята длъжностъ.

Г-да народни представители! За успокояването, за поддържането на високия националенъ духъ, който ни е необходимъ, нужно е веднажъ завинаги да бжде разрешенъ и чиновническиятъ въпросъ у насъ. Чиновническиятъ въпросъ много пъти е поставянъ на разглеждане при различни случаи и при разискванията по тронното слово, и при разискванията по бюджета на държавата; получени сѣ досега много увѣрения, че този въпросъ ще бжде ликвидиранъ, обаче и до днесъ той не е получилъ своето разрешение. А той представлява отъ себе си действително голѣмъ комплексъ отъ въпроси. Въ числото на българскитъ чиновници вече се редятъ надъ 140-150.000 души, 150.000 семейства, които още не сѣ получили разрешение на голѣмия въпросъ за щатнитъ таблици.

Въ връзка съ чиновническия въпросъ, азъ се спирамъ и на голѣмия въпросъ, който е поставенъ въ тронното слово: отстраняването на всички пакостни пропаганди, на всички антидържавни елементи въ нашата, българската гражданска срѣда, но същевременно и въ срѣдата на българското чиновничество. Ние търсимъ и трѣбва да търсимъ всѣки живущъ въ предѣлитъ на тази страна, който не държи смѣтка за особеното положение, въ което се намиратъ днесъ народитъ, и е трѣгналъ да работи противъ интереситъ на своето отечество. Но ние, за съжаление,

ни, ги търсимъ повечето вънъ отъ чиновническиятъ мѣста. Днесъ азъ имамъ куража да заявя, че всрѣдъ чиновническото ще намеримъ противодържавни елементи, или най-малкото хора, които далечъ не сѣ приобщени къмъ разбиранията на режима, като трѣгнете, отъ главни секретари, вървите надолу и стигнете до по-дребнитъ. Нека да имаме куражъ не да гонимъ писаритъ, а да отстранимъ отъ държавната трапеза тѣхнитъ началници, тѣзи, които ги окуражаватъ въ тѣхната дейностъ, тѣзи, които сѣ истинскитъ виновници за поддържане антидържавенъ духъ всрѣдъ по-дребното българско чиновничество. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои народни представители) Нека да бждемъ наоткрито, начисто по тоя въпросъ. Нека да имаме куража да не държимъ смѣтка, кой чие протеже е. Нека да не търсимъ и да отстраняваме отъ българската общественостъ само онѣзи, които сѣ на частна работа и които сѣ се проявили въ миналото или могатъ да се проявятъ въ бъдеще като врагове на държавата. Нека да хванемъ за ушитъ всички голѣми чиновници, за които е известно въ българското общество, че сѣ били и си оставатъ хора вредни и за режимъ, и за държава.

Финансовата политика на правителството. Финансовата политика на правителството е ръководена много добре. Стремехътъ да се намърятъ срѣдства за покриване увеличенитъ разходи, поради изключителното време, което живѣемъ, е давалъ винаги добри счетоводни резултати. Обаче азъ и другъ пътъ отъ това мѣсто имамъ случай да кажа — ще го повтора и сега: на насъ ни е необходимо, преди всичко, една опростена финансова система. Би трѣбвало въ това отношение да направимъ сериозенъ опитъ, за да дойдемъ до оеднаквяване на принципа за облагането на различнитъ срѣди, на различнитъ съсловия и отъ тамъ да можемъ да дадемъ една относителна справедливостъ, за да не се гледа на нашето финансово законодателство като на такова, което засѣга само едни срѣди, а волно или неволно изключва отъ своя обсега други срѣди. Азъ считамъ, че има закони — нѣма защо да ги изброявамъ, защото тѣ сѣ въ съзнанието на всѣки отъ насъ — народнитъ представители и г-да министритъ — които трѣбва да бждатъ коригирани своевременно, за да можемъ да пресѣчемъ пътя на зловредната пропаганда въ това направление и да отнемемъ аргументитъ на онѣзи, които търсятъ въ управлението на държавата само лошото, безъ да подчертаватъ доброто.

Г-да народни представители! Считаю за свой дългъ тукъ именно, при отговора на тронното слово, да поставя съ нѣколко думи и голѣмия въпросъ за българското кооперативно дѣло. Ролята на българската кооперация въ стопанския, въ кредитния, въ производителния животъ е много голѣма. Резултатитъ отъ кооперативната дейностъ сѣ сѣщо така много голѣми. Но ако вникнемъ по-добре въ начина, по който сѣ организирани кооперациитъ; ако вникнемъ по-добре въ състава на кооперациитъ, въ тѣхното ръководство и чиновничество, ние ще видимъ, че това сѣ мѣста, които могатъ да бждатъ най-добритъ помощници, отъ какѣто може да бжде най-добре проведена политиката на правителството, проявлението на режима, на който ние сме привърженици. Обаче фактическото положение тамъ е друго. И ако азъ си позволявамъ тукъ да излъжа открито да говоря, правя го съвършено съзнателно точно по този поводъ, защото трѣбва да бждемъ начисто и наоткрито предъ българското общество и по този въпросъ.

Азъ имамъ случай, г-да народни представители, да ви кажа цифри за положението на българскитъ кооперации къмъ 1938 г. — годината, за която имаме окончателна, пълна статистика. Отъ тази статистика се вижда, че въ България, въ края на 1938 г., е имало 2.407 кооперативи съ 618.881 члена. Дѣловиятъ капиталъ въ тѣзи кооперации общо е 1.484.000.000 л.; фондове — 1.304.097.000 л.; влогове въ тѣхъ спестовни и търговски — 4.023.974.000 л. и кредити отъ Българската земеделска и кооперативна банка — 3.112.354.000 л. Или презъ 1938 г. българскитъ кооперативи сѣ разполагали съ 9.924.000.000 л. обществени срѣдства, безъ при манипулацията съ тѣзи срѣдства държавата да има какѣто и да било контролъ, какѣто и да било надзоръ. Все къмъ 1938 г. въ тѣзи кооперативи е имало 7.191 чиновници и надъ 12.000 души членове на управителни и контролни съвети, при общъ бюджетъ за чиновници и управителни съвети за 1938 г. 314.521.000 л.

Това сѣ цифри, които не могатъ да не ни наведатъ на въпроса, може ли и трѣбва ли държавата да продължава да стои далечъ отъ контролата на кооперативитъ.

Далеч съм от мисълта, че трябва да бъде ограничена дейността им. Далеч съм от мисълта дори, че трябва да бъде отнета тяхната вътрешна автономия при дейността им. Далеч съм от мисълта, че трябва да се убива тяхната инициатива в стопанския живот. Но аз считам, че на кооперациите им липсва идейното ръководство, че в много от канцелариите, в много от магазините на кооперациите вие нямате да намирате българи, които да са готови да жертвуват време, средства и себе си в защита на държавата и на държавния ред. Там ще намирате един-два гълъма процент от хора, които са готови във всеки момент, при който държавата ни би изпаднала в затруднение, да забият първи ножа в гърба на собствената си държава (Ръководителите от някои народни представители) Тези средства, с които разполагат кооперациите — 9-10 милиарда лева — са едно мощно средство, за да могат, при лошо ръководство, при ръководство от неприобщени към режима хора, да нанесат големи пакости на българската държава. Но смятате тези кооперации, смятате тези средства попаднали в ръцете на хора, които стоят действително на фронта на своята държава, които действително върват, че по-добра държава от тяхната няма по-добър ред няма никъде, отколкото в тяхната родна държава — могат да бъдат най-добри помощници, повтарям, на онези, които днес носят тежестите на управлението в държавата.

Г-да народни представители! Ще се спра с няколко думи и на големия въпрос, който днес като че ли много вълнува българското общество и който като че ли е най-големият фактор за създаване спокойствие и ред в страната — въпросът за продоволствието. Никой не може да отрече, че до днес българското правителство, чрез министъра на търговията, е взело героични мерки в борбата за уреждане правилно и сигурно продоволствие на всички слоеве в нашата страна. Обаче има ред причини, за да не се получат желаните и от правителството, и от нас, тук, и от цял народ резултати — причини, които можем да ги търсим и в правителството, и в народа, и в себе си.

Аз считам, че въпросът за продоволствието у нас е един въпрос, който действително трябва да получи много правилно разрешение и главно чрез разрешението му трябва да се възстанови вярата на българското население в следваната от правителството продоволствена политика. У нас е възприет най-здравият, най-правилният принцип за продоволствуване в страната — принципът на общественото запасяване. Само по този начин ние можем действително да осигурим продоволствие на страната, когато имаме точно и сполучливо приложение на този принцип, тъй като у нас при частното запасяване се запасяват само онези, които имат материална възможност, а онези, които нямат, остават да чакат само от даяните, които се дават от съответните комисарства. Тъкмо затова правителството, с одобрение на Народно събрание, възприе принципа на общественото запасяване.

Веднаж, обаче, този принцип възприет, ние ще трябва да продължим да вървим в този път, защото — дължен съм и публично да кажа това — не може да имаме само един обичаен принцип за общественото запасяване, без да имаме общественото производство, без да имаме обществени складове и без да имаме общественото разпределяне. Когато говоря за общественото производство, аз не разбирам реквизиране на фабриките, а реквизиране на производството на тези фабрики. Частната инициатива не трябва да се убива, стремейте се за по-голямо производство не трябва да се накрива. Обаче при общественото производство няма да търсим защо един производител, един фабрикант е продал на по-висока или на по-ниска цена определен продукт, а ще го държим отговорен тогава, когато той въобще е продал нещо, защото той няма право да продава, той получава стойността за своето производство, и цялото му производство, до последния грам, метър или литър, той ще трябва да го даде в обществения склад, за да стане общественото му разпределяне пропорционално, чрез съответните комисарства. Само тогава ние ще можем да дойдем до правилно разрешение на снабдяването и ще можем до голяма степен да допринесем за възстановяване вярата на народа в продоволствената система. Защото стремейте се към личното запасяване, борбата между принципа за лично запасяване и принципа за общественото запасяване поражда тъй наречената „черна борса“. Запасяват се отделни граждани, за-

пасяват се производители, запасяват се занаятчии и в края на краищата чрез това запасяване се нанася грамадна пакост на следваната от държавата правилна политика за общественото запасяване.

Подробностите тук са излишни. Повтарям, аз съм с пълното убеждение, че правителството има смятат разбирания и стремейте се да направите всичко възможно, за да може да се разреши правилно този болен въпрос у нас. Защото, г-да народни представители, нас не ни липсват продукти, или, най-малкото, не ни липсват в такова количество, в каквото мислят, че ни липсват тези, които много лесно изпадат в паника. Нас ни липсва една провеждана и удобна за мошната организация на производството и разпределянето; нас ни липсват — нека да си го кажем тук, защото няма да кажем нищо ново, а само ще отговорим на онова, което е вече залегнало здраво в съзнанието на всички граждани, което е вече израз на общественото мнение — нас ни липсват не някои от чиновническите места хора, които да провеждат иначе добре обсъжданата политика, с много правилно поставените наредби от страна на правителството. Сега някои от тези места се заемат от хора, които или не са годни да провеждат правилно издаваните наредби, или пък не са приобщени към режима, за да могат да разберат политическото значение на всяка наредба, която се издава. Липсва ни в далечния случай като че ли и куражът да се освободим от такива чиновници и да поставим на техните места хора, които ще бъдат годни да провеждат правилно, с пълно съзнание и с пълно разбиране тези наредби, които се издават отгоре от правителството. Защото днес ние живеем в военна време. На война се пращат обучени войници; необучените войници стоят в тила. Тъй се обучават и когато станат годни да изпълняват предназначението си, тогава отиват на местата, откъдето ще почнат да вършат работата, за която са пратени. Но сега не е време, сега няма място за хора, които могат да бъдат много добри теоретици, но които нямат никаква връзка с живота, които нямат никакъв практически усет или, най-малкото, които, казах, не са така приобщени в съзнанието си с политиката на правителството, за да могат правилно да разберат тенденцията и смисъла на всяка наредба, която се издава в това направление.

Г-да народни представители! Има и друга причина, има и друг повод, който дава основание за безпокойство сред българския народ — това е приложението на закона за снабдяването и за урегулирането на цените. Ние всички четем всеки ден за наказания, наложени на известни лица, виждаме дадени под съд хора, обаче много малко от ония, които би трябвало действително да бъдат наказани, защото ги много малко се улавят. Аз няма да се свирам върху подробности, няма да давам примери, защото, докогато знаем, че става някакво допълнение или изменение на закона и тогава ще си кажа думата.

Дълга, обаче, да обърна вниманието на почитаемото правителство и върху един друг въпрос — приложението на закона за защита на нацията. Това приложение също така всъща големи смут в много среди на българската обществено-политическа среда. И по този закон се намириха тълкувания, намириха се пътища за забиването на муха — било съ продължение на сроковете, било съ това, че известни евреи не ги обхваща законът, защото били че индустриалци, а полузанаятчии — за да видим от приложението на този закон сред българските търговци, сред българските занаятчии, вместо успокоение, вместо задоволство — няма защо да го крием — незадоволство и като че ли недовъдние, че този закон ще бъде приложен. Аз не виждам абсолютно никакви технически причини, никакви технически пречки да се приложи законът тъй, както е гласувал. Аз не виждам, защо трябва да се продължават сроковете и защо трябва да се тълкуват текстове на закона, които са много ясни и много лесни за приложение. (Д-ръ Божко Ковачевски и други народни представители ръкоплъскаха) Г-да народни представители! Но най-печалното в приложението на този закон — това, което ме накара именно да се спра на него — е отношението, което ред държавни учреждения имат към приложението му. И нека кажа, че аз, който обичам църквата, аз, който считам, че без църква, без училище и без казарма няма държава, бях много огорчен от това, че някои представители на българската църква направиха всичко възможно, за да попречат за правилното приложение на закона за защита на нацията. (Някои народни представители ръкоплъскаха) Аз отивам по-нататък и ще

кажа тукъ предъ васъ, че Светиятъ синодъ, когато имаше да направи една поръчка за отпечатване на 20.000 екземпляра календари, не можа да намъри българска печатница, на която да я даде, а я даде на еврейска печатница. И когато съ едно писмо до секретаря на Светия синодъ обърнахъ вниманието върху този въпросъ, не благоволиха дори да ми обяснятъ какъ стои той. Също едно министерство, на което не желая да споменавамъ името, е дало 100.000 картини да се печататъ пакъ въ еврейска печатница.

**Единъ народенъ представителъ:** Кажете името му.

**Дочо Христовъ:** Нѣма защо да го казвамъ тукъ; ще го кажа на съответния министъръ.

Г-да народни представители! Щомъ като ние въ всѣко държавно учреждение имаме хора, които не могатъ да скъсатъ връзките си съ бившите доставчици евреи, щомъ като въ министерствата у насъ има още хора, които иронизиратъ закона за защита на нацията — нѣщо, което всъщностъ е изразъ на неприобщеностъ къмъ политиката на правителството, защото законътъ за защита на нацията не е нищо друго, освенъ едно проявление, единъ изразъ на политиката на българското правителство; щомъ като държавни чиновници не държатъ смѣтка за тоя законъ, щомъ смѣтатъ, че той е само прахъ въ очитъ на онѣя, които мислятъ, че вършатъ нѣщо добро съ отстраняването на еврейския капиталъ и на еврейскитъ търговци отъ нашия стопански животъ, тогава не остава нищо друго, освенъ да направимъ онова, което казахъ: да потърсимъ отговорности отъ всички учреждения, и такива чиновници да бъдатъ отстранени, а на тѣхнитъ мѣста да бъдатъ поставени чиновници, които сѣмъ готови на всичко, за да изпълнятъ дълга си като добри българи, които правилно схващатъ разбиранията на днешното управление.

Г-да народни представители! Нѣма да бъде пълно изложението ми, ако не кажа нѣколко думи и за българската войска. Българската войска доказа въ миналото, че бѣше първа войска на Балканския полуостровъ. Тя имаше първото мѣсто, признато ѝ отъ всички. Днесъ българската войска има едно друго положение, а то е, че следъ като не само запази, ами и подобри своитъ качества, тя вече е не първа, а единствена на Балканския полуостровъ. (Димитъръ Киревъ и други народни представители ржкоплъскаха) Днесъ сръбската армия и гръцката армия не съществуватъ. И тѣкмо затова усилията на чуждата пропаганда да смути духа на българската войска, да смути духа на българския народъ, който не е нищо друго, освенъ българската войска, бѣха много голѣми, но, за щастие, останаха и ще останатъ напразни. Тѣзи опити сѣмъ осъдени на пълненъ неуспѣхъ. Тѣ нѣма да успѣятъ, защото духътъ на българската войска е непоколебимъ и любовта ѝ къмъ нейния царъ и къмъ родината е безпредѣлна. На прѣстѣнитъ опити за смущаване духа на българската войска тя отговори, както се казва и въ самото тронно слово, съ все по-голѣмата си подготовка и съ все по-усиленото си въоръжаване, за да може да изпълни дълга си съ ентузиазъмъ и твърдостъ, ако утре ѝ се наложи да брани границитъ на обединена България. Това е така, защото днешниятъ български войникъ е наследникъ на героитъ отъ балканската война, на героитъ отъ европейската война, на героитъ отъ Сливница. Това е затуй, защото днешниятъ български войникъ е синъ на българинъ, който краси гърдитъ си съ по нѣколко ордена за доблестно изпълненъ националенъ дългъ. Това е така и ще остане така, защото всѣки българинъ знае, че всѣки народъ самъ кове своитъ сѣдбини. Това съзнание на българския народъ, да се отзове бързо — както тукъ много красноречиво ни каза отъ г-нъ Славейко Василевъ — когато бъде повиканъ въ казармата да изпълни своя дългъ, това съзнание ние ще трѣбва да го крепимъ, ще трѣбва да го поддържаме и ще трѣбва да вземемъ всички мѣрки да затвърдимъ неговия националенъ духъ, както и неговата готовностъ за жертви, като имаме предвидъ, че само по този начинъ ще изпълнимъ своя дългъ къмъ народа, който ни е пратилъ тукъ, и само по този начинъ ще можемъ съ вдигнати дела и съ чисти съвѣсти да се изправимъ предъ безпристрастния съдъ на историята. (Ржкоплъскания.)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Има думата народниятъ представителъ г-нъ Рашко Атанасовъ.

**Рашко Атанасовъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По начало азъ одобрявамъ предложението проктоотговоръ на тронното слово, но ще си позволя да направя единъ малкъ анализъ — анализъ безъ критика,

разбира се — на политиката на правителството, като не ще се въздържа да посоча онѣя нѣща, които най-силно ми сѣмъ хвърлили въ очи и които следва да се изправятъ.

Г-да народни представители! Моментътъ, въ който ние изслушахме царското слово и въ който готвимъ нашия отговоръ на същото, съвпада съ два голѣми факта: единиятъ фактъ е обединението на българския народъ — обединение, очаквано отъ вѣкове и днесъ постигнато или предстои да бъде постигнато напълно — и вториятъ фактъ е, че надъ българскитъ небеса се разирѣсна тежниятъ кошмаръ, който бѣше създаденъ отъ комунистическата опасностъ, отъ агресията на Москва. Обединението на българския народъ, благодарение на една щастливо водена и добре провеждана наша външна политика, дойде благодарение на нашитъ добри и навреме установени връзки съ политиката на Осъта и по-специално и на първо мѣсто съ политиката на великия германски Райхъ. И действително, г-да народни представители, чрезъ победитъ на германското оръжие ние можахме да се освободимъ отъ оковитъ на Ньойския договоръ, чрезъ победитъ на германското оръжие на Балканския полуостровъ ние можахме да окупираме нашитъ български земи и, най-сетне, чрезъ победитъ на германското оръжие на Изтокъ ние можахме да отдѣхнемъ спокойно, защото бѣ отбѣгната, отстранена отъ насъ комунистическата опасностъ.

И азъ вѣрвамъ, г-да народни представители, че следвайки усвоената вече външна политика, ще се увѣличатъ съ успѣхъ всички наши надежди, всички наши мечти за щастливо бъдеще на цѣлокупния български народъ, за възходъ, който прилича на България и на който нашиятъ народъ има пълно право. Всички тия резултати сѣмъ налице. Ние се радваме на реални успѣхи, каквито даже допреди една година не смѣхмъ да чертаемъ и въ най-смѣлитъ си мечти. А това е плодъ, повтарямъ го, на външната политика, отъ която трѣбва да бъдемъ само доволни.

Нашитъ връзки съ Германия, г-да народни представители, не сѣмъ връзки новоустановени, не сѣмъ връзки нови. Тѣ датираатъ още отъ времето на голѣмата война, когато за една обща кауза германскитъ и българскитъ войски воеваха рамо до рамо въ продължение на цѣли 3 години. Тия връзки се заячиха въ общата сѣдба, въ голѣмитъ страдания следъ свършването на войната и добиха своята светостъ въ нашето съзнание чрезъ дългата ни и непоколебима вѣра, че избавлението ни ще настѣпи само тогава, когато велика Германия се изправи на краката си мощна съ своята военна сила и когато тя отхвърли непоносимото бремене на безчовѣчния миренъ договоръ, който бѣха ѝ наложили нашитъ общи врагове. Ние живѣхме съ тази вѣра цѣли 20 години и чакахме търпеливо германското възкресение. Това най-сетне стана, и ние, българитъ, още отъ първитъ моменти на победносно започнатитъ борби отъ Германия почувствахме топлата приятелска ръка, протегната къмъ насъ за нашето спасение, за нашия собственъ възходъ. Съюзникътъ отъ 1915-1918 г. не бѣше забравенъ. Неговитъ жертви, дългогодишни усилия и страдания бѣха достойно оценени, неговата дългогодишна вѣрностъ, проявена щастливо и на икономическото поле, бѣше възнаградена. Изобщо, г-да народни представители, нашата политика къмъ Германия и въобще къмъ силитъ на Осъта имаше изпитана морална основа. Но при съществуващитъ международни отношения, при всевъзможнитъ тайни и явни домогвания отъ страна на противнитъ на Германия сили и при нашето опасно положение на Балканитъ не бѣше съвсемъ обикновена работа сключването на официаленъ съюзъ съ силитъ на Осъта. Нуждна бѣше, отъ една страна, мъдростъ, а, отъ друга страна — решителностъ. Едната и другата, обаче, въ важния моментъ бѣха проявени отъ главния ръководителъ и вдѣхновителъ на нашата външна политика — Негово Величество Царя. Българскитъ народъ пъкъ даде своето одобрение на тази политика чрезъ вота на XXV обикновено Народно събрание, а най-вече съ неуприудената сърдечностъ, съ която посрѣщаше и изпращаше германскитъ войски къмъ бойнитъ полета на западъ и на югъ.

Царъ и народъ — народътъ отъ села и градове — изградиха здравитъ основи на една външна политика, отъ която всички сме доволни.

Г-да народни представители! Нашитъ отношения изобщо къмъ силитъ на Осъта не се нуждаятъ отъ дълги обяснения. Къмъ германския Райхъ и неговия знаменитъ водачъ ние се въодушевяваме отъ чувството на благодарностъ и сърдечна признателностъ и отъ непоколебима вѣрностъ като съюзници. Къмъ Италия, която първа издигна гласъ срещу несправдливитъ отъ мирнитъ договори, влѣзе въ съюзъ съ Германия и прояви къмъ българската кауза най-голѣма

благосклонност, ние също така дължиме голяма признателност. Сърдечни са отношенията ни с юначна Унгария и с старата добра съседка Румъния, с Словакия, с възродената Хърватска държава и изобщо с всички сили на Осьта. Освен туй ние възстановихме приятелството си и доверието, които съществуваша по-рано между нас и турската република.

Всичко това може само да ни радва, и правителството заслужава нашата похвала. Външната политика на българското правителство, одобрявана вече при няколко случая от това Народно събрание, вървам напълно, че заслужено ще бъде одобрена и днес.

Г-да народни представители! Преминавам към вътрешната политика на правителството. Вътрешната политика на държавата изобщо е сложен комплекс от проблеми, тясно свързани с управлението на самата държава и с живота на нейните граждани. Тя изобщо включва въ себе си разрешаването на проблеми по управлението, проблеми социални и проблеми от икономическо естество. Въ този ред именно ще разгледам вътрешната политика на нашето правителство.

Аз не се самооблачвам от мисълта, че ще кажа нещо ново, нито пък, че ще очертая нещо, което може да съществува само въ мечтите ни, за да кова критики. Собствено, аз няма да критикувам, защото високо ценя усилията на правителството да доведе всичко въ ред и да ни даде една колкото е възможно по-съвършена форма на управление и насочване на стопанския ни живот. Ще изтъкна само ония неща, които бият въ очи и които често пъти идват поради самото стечение на обстоятелствата, но които съ, според мене, лесно отстраними.

Г-да народни представители! Днес ние имаме спокоен въ политическо отношение народ, неразделен на враждувачи политически лагери. Притяжени съ и партийните съзнания, доколкото такива още съществуват. Даже комунистически мислещите хора и срди загубиха своя некогашен жар, когато видяха разгрома на Съветите, когато загубиха вдъхновения си от външните подпалвачи на гражданските войни и когато усетиха здравия отпор, който българското село даде на рушителните поплъзновения. Най-сетне мърките за самозащита на държавата, взети от страна на правителството, показаха и на най-крайните вироглавци, че въ историческия момент на българското обединително дѣло никой не ще бъде оставен безнаказано да руши устоите на държавата по свой вкус или по външни подстрекателства.

Изобщо, г-да народни представители, чисто политическото състояние на нещата въ нашата страна не ми създава особени безпокойства. Въ твоо отношение аз съм оптимист и имам пълната вяра, че правителството разполага съ срѣдства и съ всички възможности да посрещне и успешно да се справи съ каквито и да било изненади. То ще разполага, щом се окаже необходимо, и съ още по-широки права спрямо смутителите на реда и на спокойния живот въ нашата страна. Достатъчно е засега неговите органи да бждат будни на своя пост, да бждат бързи въ действията си и да бждат смѣли, като, разбира се, се пазят от увлечения, които могат да имат отрицателни отражения въ народните срѣди. Чуждата пропаганда, която може да иде от Москва или от други столици, желаещи вътрешното разложение въ страната, желаещи обезвряване или намаляване съпротивителната сила на народа, трѣбва да бже безпощадно преследвана.

Но, г-да народни представители, ние имаме инциденти въ някои пунктове на новите български земи. Мене повече ме интересува Драмският инцидент, чието значение по-дълбоко засегна престижа на държавата ни. Намъ се съобщих, че събитията въ Драмско не съ били изненада за власти и че бързата ликвидация тамъ била достатъчно доказателство за могъществото на взетите противомѣрки. Аз съм напълно съгласен съ това и високо ценя доблестта и самопожертвуването на полицията и войската, които съ се намирали въ тоя край. Тъ съ изпълнили своя дълг и заслужават нашата възхвала и благодарност. Мене, обаче, ме смути обстоятелството, че правителството е допуснало по онова време да се остави областта между рѣките Струма и Марица безъ достатъчни по брой и сила гарнизони. Ето това е първопричината, според мене, да се решат мятелниците на акция, разчитайки сигурно на някакъв лесен успех, или, най-малко, на силни ефекти въ явен ущърб на престижа и интересите на държавата ни. По тоя въпрос, г-да народни представители, аз не ще се разпростирамъ повече. Правя само тази констатация и минавамъ по-нататък.

Г-да народни представители! Повтарямъ, че ценя усилията на правителството за успешното разрешаване на всички проблеми, които неговият дълг е поставил и

поставя предъ него. Не мога да отмина, обаче, обстоятелството, че въ сегашното динамично време, когато въпросите на живота въ страната се нуждаят отъ бързи разрешения, когато всѣка нужда трѣбва да се посрѣща въ своя момент, когато всѣки денъ приказваме за новия духъ въ свѣта, нашата държавна машина продължава да работи бавно, тежко и страшно бюрократично. Преписки се върдальятъ изъ канцелариите съ месеци, държавни и частни интереси страдатъ, а канцеларските хитреци измислюватъ всевъзможни мотиви, за да оправдаятъ своята бавност, а още повече своята нерешителност въ работата. Нуждна е по-голяма динамичност, по-голяма експедитивност. А това не е непостижимо, стига да се заповѣда, да се контролира движението на всички въпроси и да се дири смѣтка на бавно действащите особи. Разбира се, аз не обвинявамъ правителството за този старъ нашъ недѣлгъ, но мисля, че неговъ дългъ е да го изкорени съ единъ решителенъ замахъ. (Ржкоплѣскания) Една проверка въ това отношение и едно моментално строго решение ще даде своите резултати.

Наредъ съ бавността и бюрократичността въ нашия държавен апаратъ върви още единъ още по-голямъ недѣлгъ — страхъ отъ отговорност и нерешителност въ действията отъ страна на ръководните лица на разните служби. Въмѣсто началници на отдѣли, г-да народни представители, ние създадохме директори, безъ да промѣнимъ тяхния пулс въ живота и безъ да имъ поставимъ задължения и права, съответстващи на самото наименование директори. Бавността, бюрократизмътъ и страхътъ отъ отговорност съ изобретили единъ особенъ начинъ за разрешаване на въпросите — това съ комисии! за щѣло и нещѣло. Комисии, комисии, комисии за всичко. Нека други сложатъ подписите си, за да помогнатъ на нерешителните си началници. А че съ това се протакатъ работите — то няма значение, защото никой не дири смѣтка за подобни работи. Азъ, г-да народни представители, съмъ решителенъ въпроси, които на своя отговорност трѣбва да реши единъ началникъ, ръководител на известна служба. (Ржкоплѣскания) Той трѣбва да бже компетентенъ за дължността си.

Една особеност, която си позволявамъ да отбележа за последно време, е назначаването на ръководни служби лица съ явна недостатъчна опитност, съ недоказани качества и съ съмнителна привързаност къмъ днешното управление на нашата държава.

**Стефанъ Радионовъ:** Ние, депутатите, ходатайствуваме да ги назначаватъ.

**Рашко Атанасовъ:** Имена азъ се въздържамъ да споменавамъ и то не е толкова интересно. Подчертавамъ го като новъ недѣлгъ въ нашето държавно управление, защото се дириятъ ужъ нови хора, а се намиратъ само въ срѣдата на единъ тѣсенъ приятелски кръгъ.

Г-да народни представители! Ще направя една малка бележка и касателно организацията на българската младеж, организация, безспорно, необходима, едно отлично дѣло, което, при сегашната безпартийностъ у насъ, трѣбваше да се даде въ ръцете на единъ стабиленъ и компетентенъ институт, какъвто е, наприкладъ, Щабътъ на армията. Ако, обаче, даваме политически обликъ на възпитанието — не може да организираме синовете, безъ да организираме бащите въ името на една определена политическа идеология. Предказармената подготовка и здравото национално гражданско възпитание, дисциплината и най-сетне възможностите и срѣдствата за техническото обучение може да даде само войската. Тогава, г-да народни представители, и селската младежъ ще влѣзе охотно въ редовете на „Бранникъ“, а освенъ туй отъ войската най-лесно може да излѣзе и да се изпълни едно нареждане за задължително членуване.

Искамъ, г-да народни представители, да кажа две думи и за приложението на закона за защита на нацията. Някакъ трудно се прилага, макаръ при голѣмъ шумъ навремето и съ голѣмъ възторгъ да приеhme тоя законъ, и мажко върви еврейската ликвидация. Това ми прави впечатление и поражда не малко мъли въ обществото.

Що се отнася до саморазтурените масонски ложи, всичко се обрече никакъ на забвение. Каточели нищо не е имало, каточели съдбата на имотите имъ не предствлява общественъ интересъ. Съ това се подхранва само злокачествена мъква, че и сега ставали назначения на служби поради масонски връзки. Нека да отбиемъ тѣзи слухове. Да бждемъ наясно по тоя въпросъ и веднажъ завинаги да се тури точка на него.

Г-да народни представители! Разрешаването на социалните проблеми от управлението на държавата, според мене, е повече от сполучливо и заслужава истинска признателност. Пенсии на остарялите земеделски стопани, законът за които трябва чак по-скоро да бъде приложен, за да не остане законът книжен; признаване привилегии на бойците и героите от фронта; пенсии на старите доброволци от 1885 г.; законопроект за привилегии за многодетните семейства, с който народното представителство, според сведения от Вътрешното министерство, ще бъде скоро сезирано — всичко това са дела, с които правителството и Парламентът могат да се гордят. Само една добавка е нужна в закона за пенсията, за да може и останалите 400-500 души редовни войници от 1885 г., от оная желъзна войска, която спаси Съединението и която даде пръв примър за родолюбие и храброст, която за пръв път разпръсна името на България в света, да бъдат включени в числото на доброволците от 1885 г. (Ръкоплъскания) В закона за даване пенсии на земеделците-стопани има един малък пропуск, който на времето изтъгнахме в комисията и по който, мисля, че правителството си взе добра бележка, като обеща при пръв случай да направи едно допълнение на закона. В селата, г-да народни представители, има жени, неомъжени се, или вдовици, жертвували се за своите деца, които издържат и носят бремето на стопани, обаче си изключени от този закон. Аз мисля, че справедливостта изисква, щото и тия жени земеделци-стопани — те не са много на брой — да бъдат пенсионираны, както са пенсионираны мъжете. (Ръкоплъскания)

Но, г-да народни представители, ако има нещо, което най-много да ни тревожи и да ни загрижава — това, безспорно, са стопанските проблеми на нашия вътрешен живот. Тия проблеми аз не виждам разрешени по начин, който да ни задоволява напълно. Днес стопанският живот в най-широк смисъл е затруднен в цяла Европа, па даже и в цял свят. Навсякъде има ограничения, има липси на материали, повишени цени и намеса на държавата за запасаване, за икономическо разходване, за регулиране на обмяна, за установяване и контролиране на цените. Тежки условия, значи, съществуват навсякъде, има ги и у нас. Но наред с общите причини за стесняване на нашето снабдяване и обмяна, наред с обстоятелствата, които са наши, специфично наши, изникнали на наша почва, и те са именно страшните, които създават най-големите смущения сред българското население и убиват всеки ден все повече и повече вратата му в държавата и в управлението.

Тези причини аз съм ги групирал в четири точки. Те са: първо, поскупяване, но поскупяване поради спекула, второ, липси, но липси поради укриване и прѣкомерно запасаване с материали от първа необходимост; трето, добрите възможности за съществуване на черната борса. Не вярвам да има страна другаде, гдето черната борса да намира толкова пукнатини в живота, да може да се провира и да може да съществува тъй, както у нас. И, най-после, четвърто, има, г-да народни представители, над всичко това и един зловещ шум, един злокачествени шумукация, които увеличават десеторно злото и създават цял панически дух.

Злините, следователно, в нашия стопански живот, при разрешаването на нашите стопански проблеми, се знаят, те са налице, но ефикасна борба с тях не може да се развие. Това наблюдаваме ние. Имаме само едно боричкане — когато настъпим едната глава на стопанската хидра, на мястото ѝ излизат две, три, десет. Това боричкане прилича на усилията на оня, който иска да спре един подземен извор: на едно място запушва водата, на други петъ протича. Защо е това? Защо става така? Затова защото у нас липсва една стройна система, за да тури ред в нещата и да тури всичко на неговото място. Похвални са усилията на правителството да се бори срещу лошата напасть, но всаки резултат — чувстваме това — не са задоволителни. Впрочем, при сегашното положение на нещата те не ще бъдат задоволителни, г-да народни представители, за което и да било друго правителство, даже ако то би било съставено от свръхчовѣци. Злото съществува и ще съществува даже и в по-големи размѣри, ако не побързае да създаде една смислена и здрава снабдителна система, въ основата на която да легнат ясните постановления, истината, честната мисъл и решителната воля за провеждане. Скрита и мъглива действа, както и разни потайни решения на органи за снабдяването, не бива да се допускат. Приятелските

имат място при провеждане на службата. Само така ще може да се отбият лошите, волно и неволно разпространявани мълви около дейността на снабдителните органи и институти, а заедно с това ще се издигне престижът на същите и ще се спечели доверието на народа в държавното управление.

Самата система на снабдяването трябва да има един смѣл компетентен и дееспособен ръководител, облечен в власт и натоварен с отговорност от съдобно естество. Въ ръката на този върховен орган трябва да се съсредоточат службите на всички сегашни снабдителни институти: Дирекцията на външната търговия, Дирекцията на вътрешната търговия, Главното комисарство по снабдяването, отдѣлът по регулиране на цените, Гражданската мобилизация, Храноизносът. Неговите разпореждания трябва да бъдат задължително изпълнявани от органите на всички министерства. Сегашното смѣшение на езиците и амбицията за надмощване, даже и при най-благородни побуждения, не могат да имат място в една разумно построена снабдителна система. Имаме случаи, когато Гражданската мобилизация, съзнавайки нуждите и чувствувайки пулса на оня народ, който беше поставен под оръжие, разрешава известен въпрос, Външната търговия не го разрешава. И въ края на краищата — не искам да цитирам случаи — цѣлки материали липсват у нас само благодарение на тия особености въ отношенията.

При сегашното положение на нещата от това разноречие, от тази раздвоеност страда авторитетът на държавните снабдителни институти, страда авторитетът на цялата държавна власт, и се убива вратата у народа в правителството. А възстановяването, засилването на тая вѣра и извеждането на българския народ от налягащата го апатия поради снабдителните неуредици трябва да бъде първа задача на правителството и на народното представителство.

Без да се впускам въ подробности по разните въпроси на снабдяването и въобще по вътрешния стопански живот на страната, намирам за безусловно необходими следните няколко мѣрки.

Първо. Поставяне на вноса от чужбина под сигурен контрол, за да няма пакостни предпочитания на роднини и приятели, а всички правоимащи търговец да има възможност да прави доставки от странство, стига доставените материали да са действително необходими. Ако за това ще изникнат непредвидени препятствия, по-добре е един-два държавни или контролирани от държавата обществени институти да бъдат натоварени с вносно-износния обмен.

Второ. Сигурен контрол върху производството и туряне ръка върху произведенията от първа необходимост, за да се пресѣче спекулата с тях. Защото, г-да народни представители, когато става въпрос за спекула, когато става въпрос за черна борса, аз задавам един въпрос: какъ се създава тази черна борса? Има черна борса на платове. Откъде има лицето Х плат? — Отъ тамъ, че фабрикантът най-напред му го дал. — Отъ тамъ едно лице гъонъ? — Отъ тамъ, че го получило отъ фабриката по контрабанден начин. Ако турим контрола на производствените учреждения, на заводите, ние най-малко ще намалим, ако не остриим напълно черната борса.

Трето. Намаляване разстоянието между производителя и консуматора чрез ограничаване веригата на посредниците. Това е особено важно за София и за големите градове.

Четвърто. Засилване на изравнителния фонд и затвърдяване на цените за по-дълго време.

Пето. Най-голяма експедитивност въ мѣрките и разпорежданията.

Шесто. Извеждане на конфискация на укриваните стоки и материали, като предварително се даде срокъ за ненаказуемо деклариране, следъ което на откривателите се дава 10% от стойността на посочената от тях укрита стока. По този начинъ ще създадем по-широк кръгъ агенти въ полза на държавата, въ полза на правителството и на неговата политика.

Седмо. Засилване санкциите срещу укривателите, спекулантите и търговците на черната борса и срещу користо провинените чиновници.

Най-сетне, г-да народни представители, по поводъ предприетото изземване на хранителните припаси отъ земеделца-производител, мисля, че навлизаме въ единъ твърде опасен опитъ, особено ако това ще става отъ войскови команди. Добре е въ всеки случай да не излагаме войската съ действия, които биха възбудили къмъ нея

**Министър генерал Теодоси Даскалов:** Нѣма войскови команди, г-нѣ Атанасовѣ.

**Рашко Атанасовѣ:** Още по-хубаво, че нѣма. Добре сте направили, че не сте допустнали това.

**Министър генерал Теодоси Даскаловѣ:** Въ селата има реквизиционни комисии.

**Рашко Атанасовѣ:** Отлично. Съгласен съмъ. Азъ не знаехъ тая работа. Но на всѣки случай считамъ, че умѣстно бѣше да се каже.

Г-да народни представители! Събуждане на довѣрие у производителя-земеделецъ къмъ мѣрките на държавата и къмъ нейнитѣ грижи за сигурно, справедливо и бързо задоволяване на насѣщнитѣ нужди на населението непременно ще даде добъръ и истински резултатъ. Когато у населението се събуди вѣра и увѣреностъ за утрешния день, когато то ще вѣрва въ държавната властъ, единъ горещъ апелъ къмъ него — и ще ни даде не 30%, а 50% отъ това, което днесъ е укрито.

Нека се знае, обаче, г-да народни представители, че земеделецътъ-стопанинъ не укрива храни за спекула. Той крие храни поради намалената вѣра въ грижитѣ на властта за неговия утрешенъ день. Страхътъ...

**Христо Статевѣ:** Г-нѣ генералѣ! Нѣма още никакви констатации за укриване и пр. Нека да не приказваме тия нѣща. Никѣде досега никоя властъ не е констатирала, че българскиятъ селянинъ си е укривалъ хранитѣ. Това го нѣма.

**Стефанъ Радионовѣ:** Напротивъ, констатирано е.

**Рашко Атанасовѣ:** Шомъ имаме изземателни команди, какъ показва това?

**Нѣкой отъ народнитѣ представители:** Реквизиционни комисии сѣ това.

**Рашко Атанасовѣ:** Шомъ имаме изземване.

**Сѣщиятъ народенъ представитель:** Нѣма изземване.

**Министър генерал Теодоси Даскаловѣ:** Реквизиция е.

**Рашко Атанасовѣ:** Реквизиция било, не било изземване!

**Стефанъ Радионовѣ:** Има укриване.

**Рашко Атанасовѣ:** Ще го видимъ това по-нататъкъ. Азъ пъкъ имамъ други впечатления и, както казахъ, тия мои впечатления не сѣ, че земеделецътъ-стопанинъ има зла воля, а че той нѣма вѣра, че утре ще има кой да се грижи за него. Това е.

**Стамо Колчевѣ:** Това не е вѣрно.

**Рашко Атанасовѣ:** Вѣрно е, вѣрно е.

**Стамо Колчевѣ:** Не е вѣрно. Народътъ има пълна вѣра въ правителството. Азъ Ви заявявамъ това. Азъ помолихъ въ едно село да дадатъ вѣлна, и веднага следъ това дадохъ всичката си вѣлна. Трѣбваше само да имъ се обясни.

**Рашко Атанасовѣ:** Това искамъ да кажа и азъ.

**Стамо Колчевѣ:** Не, че нѣма вѣра.

**Рашко Атанасовѣ:** Вѣлната ще даде, но житото нѣма да го даде.

**Стамо Колчевѣ:** Не е така.

**Рашко Атанасовѣ:** Още много и много сѣ въпроситѣ, г-да народни представители, които се включватъ въ проблемата за регулиране на пазара и за снабдяване на населението съ всичко, което му е необходимо да се нахрани, да се облѣче, да се обуе и да се стопли. Азъ, обаче, тукъ до тия въпроси не се докоснахъ. Изтъкнахъ предъ вашето внимание само онова, което считамъ, че е въ неразривна връзка съ вътрешната политика на нашата страна, което живо интересува всички ни, което, безспорно, интересува и съставлява голѣма грижа за правителството, което заедно съ насъ иска да води единъ народъ спокоенъ, задоволенъ въ нуждитѣ си и винаги готовъ съ ентузиазъмъ и решителностъ да застане около своитѣ бойни знамена, при първия знакъ на Върховния вождъ. (Ржкоплѣскания)

**Председател Христо Калфовѣ:** Г-да народни представители! За идното заседание утре, четвъртъкъ, 13 ноемврий, 15 ч., въ съгласие съ правителството остава сѣщиятъ дневенъ редъ:

Първо четене на проектоотговора на тронното слово — продължение на разискванията.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 55 м.)

Председателъ: **ХРИСТО КАЛФОВЪ**

Секретари: { **ДИМИТЪРЪ САРАДЖОВЪ**  
                  { **СВЕТΟΣЛАВЪ СЛАВОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**